Europos **vyresnių žmonių aktyvumo** ir **kartų solidarumo** metai, *2012*

ES įnašas į vyresnių **žmonių aktyvumą** ir **kartų solidarumą**

Finansuoja

Europos Komisija

Nei Europos Komisija, nei joks jai atstovaujantis asmuo negali būti laikomi atsakingais
už šiame leidinyje esančios informacijos panaudojimą.

Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinis direktoratas
Skyrius D.3
Rankraštis parengtas 2012 m. birželio mėn.

© Viršelio nuotrauka: Getty Images
Naudoti ar atgaminti nuotraukas, kurios pagal autoriaus teises nepriklauso Europos
Sąjungai, galima tik gavus autoriaus teisių turėtojo (-ų) leidimą.

Europe Direct – tai paslauga,
padėsianti Jums rasti atsakymus
į klausimus apie Europos Sąjungą

Informacija teikiama
nemokamai telefonu (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Kai kurie mobiliojo ryšio operatoriai neteikia
paslaugos skambinti 00 800 numeriu
arba šie skambučiai yra mokami.

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete. Ji prieinama per portalą EUROPA (http://europa.eu).
Katalogo duomenys bei santrauka pateikiami šio leidinio pabaigoje.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2012

ISBN 978-92-79-25130-6
doi:10.2767/68336

© Europos Sąjunga, 2012
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Printed in Belgium
Spausdinta popieriuje, balintame nenaudojant elementinio chloro (ECF)

Komisijos nario L. Andoro pratarmė

Esame linkę pamiršti, kad gyventojų senėjimas yra didžiulis pasiekimas – tai sveikesnių gyvenimo sąlygų ir medicinos laimėjimų, sumažinančių ankstyvą mirtingumą, rezultatas. Be to, žmonės šiais laikais turi daugiau laisvės pasirinkti – turėti vaikų ar ne.

Neabejotina tiesa yra ir tai, kad dėl spartaus Europos gyventojų senėjimo artimiausiais dešimtmečiais ir netrukus pasitrauksiančios padidėjusio vaikų gimstamumo kartos mums teks susidurti su išties dideliais iššūkiais. Daugybė žmonių bijo, kad gyvenimas daug vyresnėje visuomenėje, kurioje mums teks sugyventi ir kurioje įtampa tarp kartų ar net atviras jų konfliktas bus neišvengiami, bus sunkesnis.

2012-ieji Europos vyresnių žmonių aktyvumo ir kartų solidarumo metai siekia užbėgti tokiai neigiamai įvykių raidai už akių. Pagrindinis siekis yra parama vyresnių žmonių aktyvumui visais gyvenimo etapais – nuo profesinės, bendruomeninės ir šeimyninės veiklos iki gebėjimo sveikai ir nepriklausomai sulaukti senatvės. Artimiausiais metais tai bus kartų solidarumo užtikrinimo pagrindas. Tai reiškia, kad sendami išsaugome savo gyvenimo kontrolę ir nepriklausome nuo jaunesnių kartų.

Vyresnių žmonių aktyvumas prasideda darbo vietoje. Nesenai atlikto Eurobarometro tyrimo metu trečdalis europiečių pasisakė už tai, kad pasiekę pensinį amžių jie norėtų likti darbe, tačiau nebūtinai dirbdami visu etatu. Bet šiuo metu nedaug europiečių turi galimybę tai padaryti.

Taip pat tai reiškia, kad reikės pakeisti savo požiūrį į tai, ką laikome vyresniu, kilstelint ribą tarp sąvokos „jaunas“ ir „senas“ aukštyn, nes auga mūsų gyvenimo lūkesčiai ir didėja pagalbos bei patirties, kurią vyresni žmonės gali pasiūlyti visose gyvenimo srityse, vertinimas. Vyresnių žmonių aktyvumas taip pat reiškia suteiktą geresnę paramą vyresniems žmonėms, kuriems ji reikalinga, tam, kad sveikatos pablogėjimas automatiškai nereikštų atskirties ir per didelės priklausomybės nuo kitų pagalbos ir būtų užtikrintas orus gyvenimas.

Darbotvarkėje dar daugybė punktų, kuriuos turėtų atlikti visų lygių vyriausybės, verslo atstovai, profsąjungos ir piliečių bendruomenės. Pagrindiniai strateginiai instrumentai yra valstybių narių strategijos planuotojų rankose. Tačiau Europos Sąjunga (ES) taip pat atlieka savo atitinkamą vaidmenį. Ji gali mobilizuoti įvairiausius politikos instrumentus, skirtus paremti valstybių narių ir kitų strateginių partnerių pastangas.

Europos metai suteikia galimybę mums visiems pagalvoti apie tai, ką galime padaryti, kad vyresnių žmonių aktyvumas taptų realybe ir artimiausiais metais būtų pradėtos naujos iniciatyvos. Šiame leidinyje pristatomas ES įnašas į vyresnių žmonių aktyvumo darbotvarkę ir parodoma, kad ES yra rimta partnerė šioje srityje.

Tikiuosi, kad šis leidinys padės sustiprinti pasiryžimą bendrai dirbti Europos lygmeniu ir įkvėps ryžtingesnėms pastangoms visose valstybėse narėse skatinti vyresnių žmonių aktyvumą, taip užtikrinant, kad kartų solidarumas išlaikytų gyventojų senėjimo išbandymą.

László ANDOR

Už užimtumą, socialinius reikalus ir įtrauktį atsakingas Komisijos narys

Turinys

Komisijos nario L. Andoro pratarmė 1

Įžanga 3

1. Vyresnių žmonių aktyvumas ir esminiai ES tikslai bei vertybės 5

2. ES teisės aktai, palaikantys vyresnių žmonių aktyvumą 6
   - *Nediskriminavimas* *6*
   - *Lyčių lygybę užtikrinantys teisės aktai* *6*
   - *Sveikata ir sauga darbe* *7*
   - *Socialinis draudimas ir laisvas judėjimas* *7*

3. Kaip Europos struktūriniai ir sanglaudos fondai remia vyresnių žmonių aktyvumą 8
   - *Europos socialinis fondas (ESF)* *8*
   - *Europos regioninės plėtros fondas (ERPF)* *8*
   - *Sanglaudos fondas* *9*
   - *Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP)* *9*

4. Tyrimai ir inovacijos 10
   - *Septinta bendroji mokslinių tyrimų ir technologijų vystymo programa (FP7)* *10*
   - *Tyrimus ir inovacijas remianti sanglaudos politika* *10*
   - *Konkurencingumo ir inovacijų bendroji programa (CIP)* *10*
   - *Jungtinis tyrimų programavimas* *11*
   - *Europos aktyvaus ir sveiko senėjimo naujovių partnerystė* *11*

5. ES parama nacionaliniams strategijos formuotojams: koordinuojamos strategijos ir savitarpio mokymas 13
   - *Demografinio pokyčio suvokimas* *13*
   - *Europos užimtumo strategija* *13*
   - *Atviras socialinės įtraukties ir socialinės apsaugos koordinavimo metodas* *14*
   - *Kova su diskriminacija dėl amžiaus* *16*
   - *Lygios neįgalių žmonių galimybės* *16*
   - *Lyčių lygybės strategija* *16*
   - *Socialinės inovacijos* *17*
   - *ES įdarbinimo ir socialinio solidarumo programa („Progress“)* *17*
   - *Visuomenės sveikatos prioritetai, fizinės veiklos skatinimas ir finansavimas* *17*
   - *Pasiekiamumo ir judumo skatinimas* *18*
   - *Vyresnių žmonių aktyvumo IRT parama* *18*
   - *Visą gyvenimą trunkančio mokymosi skatinimas* *18*
   - *Išvada* *19*

Įžanga

2012-ieji Europos vyresnių žmonių aktyvumo ir kartų solidarumo metai siekia skatinti visų lygių strateginius partnerius iškelti ambicingus tikslus ir imtis veiksmų, leisiančių mūsų bendruomenėms susidoroti su demografiniu senėjimu, stiprinant vyresnių žmonių įnašą į visuomenę ir didinant jų galimybę pagerinti savo nepriklausomumą.

Tai yra laiku vykdoma iniciatyva, nes didelės žmonių, gimusių 1940-ųjų pabaigoje ir 1950-ųjų pradžioje, grupės šiuo metu artėja prie pensinio amžiaus. Tokiu būdu šiuo metu ES vyksta demografinis pasikeitimas, turintis didžiules socialines, ekonomines, finansines ir politines pasekmes.

Labiausiai pastebimos dvi tendencijos. Visų pirma, nustatyta, kad bendras dirbančiųjų (15–64 metų amžiaus) gyventojų skaičius nuo 2005 iki 2030 metų sumažės 20,8 mln., padidėjusio vaikų gimstamumo laikotarpio žmonėms išėjus į pensiją. Tai turi milžinišką poveikį užimtumui ateityje ir ES ekonomikos augimui, taip pat socialinės apsaugos ir sveikatos sistemų tvarumui, kurios susidurs su vis didėjančiu atotrūkiu tarp poreikių išlaidoms ir iš mokesčių bei įnašų surenkamų pajamų.

Antra, vyresnio amžiaus žmonių skaičius sparčiai auga. Nustatyta, kad nuo 2010 iki 2030 metų vyresnių nei 80 metų žmonių skaičius padidės 57,1 proc. ([1]). Tai reikš 12,6 mln. vyresnių nei 80 metų žmonių daugiau Europoje ir reikšmingą poveikį sveikatos ir slaugos tarnyboms.

Demografinis pokytis gali būti sėkmingai įveiktas taikant teigiamus metodus, orientuotus į vyresnio amžiaus žmonių grupių potencialą. Vyresnių žmonių aktyvumo koncepcija yra šio teigiamo atsako, kuris yra būtinas norint apsaugoti kartų solidarumą, demografiniam pokyčiui ašis. Vyresnių žmonių aktyvumas iš esmės reiškia tris dalykus:

1. Galimybę moterims ir vyrams dirbti ilgiau – įveikiant struktūrines kliūtis (įskaitant pagalbos neformaliems slaugytojams trūkumą) ir siūlant atitinkamas iniciatyvas – daugeliui vyresnių žmonių galima padėti išlikti aktyviais darbo rinkos dalyviais su sisteminėmis ir individualiomis privilegijomis.
2. Aktyvaus pilietinio gyvenimo palengvinimą per aplinką, kurioje vyresnio amžiaus moterys ir vyrai gali būti naudingi visuomenei.
3. Galimybę moterims ir vyrams užsitikrinti gerą sveikatos būklę ir gyventi senstant nepriklausomiems dėl visą gyvenimą skatinamo požiūrio į sveiką senėjimą, suderinus tai su pritaikyta namų ir vietine aplinka, kuri leistų vyresniems žmonėms likti nepriklausomiems savo namuose kiek galima ilgiau.

Europa gali susidoroti su demografinio pokyčio iššūkiais tik per vyresnių žmonių aktyvumą; nuo to priklauso jos klestėjimas ateityje ir socialinė sanglauda.

ES strategija „Europa 2020“ siekia užtikrinti stiprų, tvarų ir visa apimantį augimą, pasireiškiantį dideliu užimtumu, produktyvumu ir socialine sanglauda. Joje nustatyti penki specifiniai ES tikslai, kurių siekiama iki 2020 metų, įskaitant 75 proc. užimtumą visiems 20–64 amžiaus gyventojams, ir žmonių, gyvenančių skurde bei socialinėje atskirtyje arba tų, kuriems tai gresia, skaičiaus sumažinimą mažiausiai 20 mln. ([2]).

Vyresnių žmonių aktyvumas yra esminė strategijos „Europa 2020“ dalis, kurios sėkmė didžiąja dalimi priklauso nuo suteiktos galimybės vyresnio amžiaus žmonėms pilnavertiškai dalyvauti darbo rinkoje arba nepriklausomai gyventi už jos ribų. Vyresnio amžiaus žmonėms turi būti suteikta galimybė likti aktyviais darbuotojais, vartotojais, slaugytojais, savanoriais ir piliečiais.

Eurobarometro tyrimas dėl vyresnių žmonių aktyvumo

2012 m. Eurobarometro tyrimo duomenimis, didžioji dalis europiečių (60 proc.) atmeta poreikį vėlinti pensinį amžių. Atmetimas stipriausiai pasireiškia Rumunijoje (87 proc.), Latvijoje (86 proc.) ir Slovakijoje (83 proc.). Tik Danijoje (58 proc.), Nyderlanduose (55 proc.), Airijoje (53 proc.), Didžiojoje Britanijoje (51 proc.) ir Austrijoje (49 proc.) didžioji dalis respondentų sutinka, kad reikėtų vėlinti oficialų pensinį amžių.

Šis atmetimas nereiškia, kad europiečiai yra nepasirengę arba nenori dirbti ilgiau. Apie 61 proc. palaiko mintį, kad pasiekusiems pensinį amžių žmonėms turėtų būti sudaryta galimybė dirbti toliau, o 53 proc. atmeta priverstinio pensinio amžiaus idėją.

Vyresnių žmonių aktyvumas yra kartų solidarumo – ES tikslo, įtraukto į Lisabonos sutarties 3 straipsnį – pagrindas. Tai reiškia, kad vyresni žmonės gali pasirūpinti savo gyvenimu ir dalyvauti socialiniame gyvenime – vyresnių žmonių aktyvumas leidžia padaryti daugiau tiems vyresnio amžiaus asmenims, kurie labiausiai priklauso nuo kitų pagalbos.

2012-ieji Europos vyresnių žmonių aktyvumo ir kartų solidarumo metai siekia sukurti naują impulsą nustatytiems tikslams pasiekti, įskaitant platesnius ekonominius ir socialinius tikslus, gerinant šių gyvybiškai svarbių problemų supratimą, keičiant požiūrį ir įtraukiant visų lygių visuomenės atstovus dėti pastangas tam, kad būtų suteiktos didesnės galimybės vyresniems žmonėms likti aktyviems ir dalyvauti visaverčių visuomenės narių teisėmis kartu su jaunesnėmis kartomis.

Europos Komisija tikisi, kad šiais metais valstybės narės, vietinės ir regioninės valdžios institucijos, socialiniai partneriai

([1]) Eurostato bazinis scenarijus.

([2]) Kiti tikslai – švietimas, klimato pokyčiai ir energija, taip pat išlaidos tyrimams ir plėtrai. http://ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/targets/index_lt.htm

ir bendruomeninės piliečių organizacijos parengs naujus veiksmus ir imsis naujų įsipareigojimų, skirtų skatinti vyresnių žmonių aktyvumą ir tokiu būdu stiprinti kartų solidarumą. Kiekviena šių jėgų turi prisiimti konkretų įsipareigojimą ir vertinti šiuos metus kaip galimybę peržiūrėti, ką dar būtų galima padaryti skatinant vyresnių žmonių aktyvumą.

Tai taip pat galioja ir ES, kuri turi tik ribotas kompetencijas daugelyje esminių vyresnių žmonių aktyvumo darbotvarkės sričių, tačiau gali reikšmingai dalyvauti palaikydama valstybėse narėse atliekamus veiksmus. Šiame leidinyje nurodoma, ką ES daro skatindama vyresnių žmonių aktyvumą. Jame pristatomi instrumentai, galintys paremti vyresnių žmonių aktyvumo politiką:

- Europos teisė;
- ES finansavimas per struktūrinius ir sanglaudos fondus;
- Europos tyrimų ir inovacijų iniciatyvos;
- įvairios strategijos, programos, procesai ir iniciatyvos ES lygmeniu, skirtos palengvinti valstybių narių ir regionų savitarpio mokymąsi.

Leidinyje aprašomos ne tik esamos ES lygmens priemonės, bet taip pat apžvelgiamos ir vis dar aptariamos priemonės, pvz., ruošiami teisės aktų projektai ir finansavimo programų pasiūlymai naujajam 2014–2020 metų biudžeto ciklui.

1. Vyresnių žmonių aktyvumas ir esminiai ES tikslai bei vertybės

ES dalyvavimas vyresnių žmonių aktyvumo darbotvarkėje yra pagrįstas esminėmis jos vertybėmis, nustatytomis sutartyse. 2009 metais Lisabonos sutartyje patvirtinama, kad „Sąjunga yra pagrįsta pagarbos žmogaus orumui, laisvės, demokratijos, lygybės, teisėtumo ir žmogaus teisių laikymosi vertybėmis ([3])... Ji kovos su socialine atskirtimi ir diskriminacija bei skatins socialinį teisingumą ir apsaugą, vyrų bei moterų lygybę [ir] kartų solidarumą.“ ([4])

Įtaigiausiai ir detaliausiai šios vertybės yra pateikiamos Pagrindinių teisių chartijoje, kuri yra teisiškai įpareigojanti bet kuriai ES institucijai ir taikoma ES teisę diegiančioms valstybėms narėms. Chartijos skyrių, kuriame kalbama apie lygybę, sudaro du straipsniai (žr. lentelę), aiškiai rodantys ryšį su vyresnių žmonių aktyvumo darbotvarke.

Chartijoje taip pat yra papildomų teisių, susijusių su vyresnių žmonių aktyvumo tikslais tokiose srityse kaip lyčių lygybė, socialinė apsauga, sveikatos apsauga ir švietimas.

ES pasirašė JT neįgaliųjų teisių konvenciją, kuri apima asmens savarankiškumą, nediskriminavimą, visapusišką ir veiksmingą dalyvavimą ir integravimą į visuomenę, lygias galimybes ir prieinamumą. Tai yra pagrindiniai vyresnių žmonių aktyvumo klausimai daugeliui žmonių, tapusių neįgaliais.

Be to, Europos Sąjungos sutarties 6(2) straipsnis paveda ES prisijungti prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (Europos Tarybos), kurios pagrindu įsteigiamas Europos žmogaus teisių teismas.

Europos Komisija įkūrė Europos e. teisingumo portalą, padedantį žmonėms suprasti šių priemonių suteikiamas teises ir jų sustiprinimo būdus.

Vyresnių žmonių aktyvumas ES pagrindinių teisių chartijoje

21(i) straipsnis. Nediskriminavimas
Bet koks diskriminavimas bet kokiu pagrindu [– įskaitant neįgalumą ir amžių –] yra draudžiamas.

25 straipsnis. Pagyvenusių žmonių teisės
Sąjunga pripažįsta ir gerbia pagyvenusių žmonių teisę į orų gyvenimą ir nepriklausomybę bei dalyvavimą socialiniame ir kultūriniame gyvenime.

([3]) Konsoliduota Europos Sąjungos sutarties versija: 2 straipsnis.
([4]) Ten pat. 3 straipsnis.

2. ES teisės aktai, palaikantys vyresnių žmonių aktyvumą

Nors daugelis su vyresnių žmonių aktyvumu susijusių sričių lieka daugiausiai valstybių narių atsakomybėje, yra kelios esminės sritys, kur ES teisė dalyvauja bendroje vyresnių žmonių aktyvumo darbotvarkėje. Tokie įstatymai gali būti priimti tik dėl tokių klausimų, dėl kurių ES galia veikti yra suteikta sutartimis.

Nediskriminavimas

Direktyva yra ES teisės aktas, kuriuo valstybės narės įpareigojamos priimti tam tikras teisines nuostatas, kad būtų pasiektas tam tikras rezultatas, nenurodant tikslios diegimo formos ir priemonių.

Pagrindinių sutartyse apibrėžtų ES vertybių diegimas apima diskriminacijos įvairiais aspektais, įskaitant amžių ir neįgalumą, sustabdymą. Diskriminavimas dėl amžiaus grasina asmens galimybei būti visateisiu darbo rinkos ir, platesniu mastu, visuomeninio gyvenimo, dalyviu. Diskriminacija taip pat kenkia visuomenės pastangomis įgyvendinti užimtumo tikslus ir kovoti su demografinio pokyčio keliamais iššūkiais.

Diskriminavimo dėl amžiaus darbo rinkoje sustabdymas yra esminis būdas užtikrinti vyresnių žmonių aktyvumą užimtumo srityje. Būtina, kad vyresnio amžiaus darbuotojų ne tik būtų prašoma ir skatinama dirbti ilgiau, bet ir būtų sudarytos tam galimybės. Diskriminavimas dėl amžiaus neteisingai apriboja vyresnio amžiaus darbuotojų galimybes.

2000 metais ES priėmė Tarybos Direktyvą 2000/78/EB, kurioje išdėstomi kovos su diskriminacija dėl religijos ar įsitikinimų, neįgalumo, amžiaus ar lytinės orientacijos bendrieji pagrindai užimtumo ir profesinėje srityse. Ja valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad nevienodas požiūris į žmones, įskaitant dėl amžiaus ir neįgalumo, užimtumo, profesinėje, savarankiškoje veikloje, įskaitant įdarbinimo sąlygas, pareigų paaukštinimą, profesinį mokymą, darbo sąlygas ir narystę organizacijose, būtų neteisėtas.

Direktyva reikalauja, kad valstybės narės įdiegtų vietinius teisės aktus, draudžiančius tiesioginį ir netiesioginį diskriminavimą, taip pat priekabiavimą ir persekiojimą dėl amžiaus. Skirtingas vertinimas dėl amžiaus leidžiamas tik tais atvejais, kai tai gali būti objektyviai pateisinama teisėtais darbo rinkos tikslais ir jei priemonės pasiekti šį tikslą yra tinkamos ir būtinos.

Visos valstybės narės perkėlė šį nediskriminavimo principą į savo nacionalinę teisę. Europos Komisija stebėjo šį procesą, esant reikalui pradėdama procedūras dėl pažeidimo prieš valstybes nares, įdiegusias direktyvos principus nepatenkinamai.

2012-ųjų Europos metų šviesoje Europos lygių teisių institucijų tinklas „Equinet“ 2011 m. rugsėjo mėn. paskelbė ataskaitą dėl Netinkamo požiūrio į pagyvenusius žmones ir jų diskriminavimo, pagrįstą lygių teisių institucijų darbo amžiaus pagrindu tyrimu.

Teisingumo Teismas (TT) pareiškė, kad nediskriminavimo dėl amžiaus principas yra bendrasis ES teisės principas tiek, kiek tai sudaro konkretų bendrojo lygiateisio požiūrio taikymo principą ([5]). Dėl išsamaus tyrimo apie TT pagrindinių klausimų, kaip antai išėjimo į pensiją ir įdarbinimo amžius, aiškinimą žr. TT bylos – įstatymas dėl diskriminavimo amžiaus pagrindu – evoliuciją, Robin Allen QC ([6]).

Siūlomi teisės aktai

Nediskriminavimas naudojantis prekėmis ir paslaugomis

Europos Komisija priėmė pasiūlymą dėl direktyvos, draudžiančios diskriminavimą dėl amžiaus (ir dėl kitų dalykų) naudojantis prekėmis ir paslaugomis, socialine apsauga ir švietimu.

Ši direktyva papildys ES teisės aktų sistemą dėl lygiateisio požiūrio nepriklausomai nuo amžiaus. Ji vis dar yra derinama Taryboje.

Prieinamumas

Europos Komisija tiria naujo Europos prieinamumo akto, skirto pagerinti klientų naudojimosi prekėmis ir paslaugomis prieinamumą.

Aktas bus orientuotas į potencialiai pažeidžiamus vartotojus, pvz., neįgalius arba vyresnio amžiaus asmenis. Viešas aptarimas baigtas 2012 m. vasario mėn.

Lyčių lygybę užtikrinantys teisės aktai

Moterų ir vyrų lygybė yra viena iš bendrųjų vertybių, kuriomis pagrįsta ES, ir jos skatinimas yra tarp ES užduočių, nurodytų sutartyse. ES pagrindinių teisių chartijos 23 straipsnis nurodo, kad „Vyrų ir moterų lygybė turi būti užtikrinta visose srityse, įskaitant įdarbinimą, darbą ir atlyginimą“.

ES priėmė kelias specifines moterų ir vyrų lygybės direktyvas, padedančias siekti vyresnių žmonių aktyvumo tikslų. Jos tai daro veikdamos esmines lyčių nelygybės sritis, kurios apriboja darbo ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi galimybes. Ši teisių nelygybė pasireiškia mažesnėmis pensinėmis pajamomis ir didesniu vyresnio amžiaus moteriai kylančiu pavojumi patirti skurdą.

([5]) Žr. TT bylas: C-144/04 *Mangold* (2005); ir C-555/07 *Seda Kücükdeveci* (2010).

([6]) http://www.cloisters.com/news-pdf-downloads/robin-allen-qc-evolution-of-ecj-case-law-march-2011.pdf

Lyčių lygybės teisės aktai, geriausiai pritaikyti vyresnių žmonių aktyvumui, yra direktyvos dėl:

- lygių galimybių ir vienodo požiūrio į vyrus bei moteris užimtumo ir profesinės veiklos srityje (2006/54/EB) principo diegimas. Ši pataisyta direktyva apima anksčiau taikytas direktyvas dėl:
  - vienodo darbo užmokesčio (75/117/EEB);
  - vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaukštinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu (76/207/EEB, pataisyta 2002/73/EB);
  - profesinės socialinės apsaugos sistemos (86/378/EEB, pataisyta 96/97/EEB);
- vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklus įgyvendinimas socialinės apsaugos srityje (79/7/EEB);
- vienodo požiūrio į savarankiškai dirbančius vyrus ir moteris principo taikymas (2010/41/ES). Nuo 2012 m. rugpjūčio ši direktyva panaikina ankstesnę direktyvą (86/613/EEB);
- vienodo požiūrio į moteris ir vyrus dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo principo įgyvendinimas (2004/113/EB).

Šias direktyvas papildo nejuridiniai veiksmai ES vyrų ir moterų lygybės 2010–2015 metų strategijos kontekste (žr. p. 16) ir finansavimas, teikiamas pagal ES įdarbinimo ir solidarumo programą „Progress“ (p. 17).

Sveikata ir sauga darbe

Sveikata ir sauga darbe yra esminis dalykas, norint apsisaugoti nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų. Darbuotojų sveikatos ir saugos užtikrinimas visos jų darbo karjeros metu yra būtina tvaraus darbo gyvenimo ir aktyvaus bei saugaus senėjimo po išėjimo į pensiją sąlyga. Ji sudaro svarbią išsamių priemonių, skirtų suteikti žmonėms galimybę ir juos skatinti dirbti ilgiau ir tokiu būdu palaikyti pensinių sistemų tvarumą, dalį.

ES priėmė nemažai sveikatos, higienos ir saugos darbe direktyvų, nustatančių bendruosius profesinių pavojų darbo vietoje prevencijos ir apsaugos reikalavimus. Valstybės narės turi užtikrinti, kad jų nacionalinėje teisėje būtų laikomasi šių direktyvų ir kad jos būtų veiksmingai diegiamos.

Europos Komisija palaiko valstybių narių pastangas per europines kampanijas ir sąmoningumą didinančias iniciatyvas daugiametės Darbuotojų sveikatos ir saugos darbe strategijos (2007–2012 m.), kuri šiuo metu yra vertinama, kontekste. Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra (EU-OSHA) šioje strategijoje vaidina pagrindinį vaidmenį.

Socialinis draudimas ir laisvas judėjimas

Vyresnių žmonių aktyvumas taip pat reikalauja, kad ES piliečiai galėtų džiaugtis savo socialinės apsaugos teisėmis visoje ES teritorijoje. ES patvirtino priemones, skirtas apsaugoti žmonių, geografiškai persikeliančių arba persikėlusių į socialinio draudimo ir socialinės apsaugos sistemas, kurios leidžia vyresnio amžiaus žmonėms dalyvauti visuomeniniame gyvenime ir gyventi nepriklausomai, teisę naudotis tokiomis sistemomis.

Europos reglamentas dėl socialinio draudimo sistemų (883/2004) užtikrina, kad piliečiai galėtų susikurti socialinio draudimo garantijas, net jei karjeros metu jie buvo drausti skirtingose jurisdikcijose, ir kad galėtų naudotis savo įstatymais numatytomis pensijomis ir socialine apsauga bet kurioje ES vietoje.

Profesinės (antrosios pakopos) pensijos teisių ES įstatymai dar neapsaugo asmenų, kurie keliauja į užsienį. 1998 m. birželio 29 d. direktyva 98/49/EB užtikrina, kad į užsienį išvažiuojantys asmenys galėtų naudotis teise į savo darbo pensiją bet kur ES ir kad jie nebūtų traktuojami prasčiau, nei asmenys, keičiantys darbus savo šalyje. Teisės aktai, užtikrinantys, kad judūs darbuotojai galėtų naudotis savo teisėtomis pensijomis ir kad jos būtų išsaugotos po to, kai darbuotojas palieka darbo pensijos planą, vis dar laukia patvirtinimo.

Teisės į profesinę pensiją (ne vien darbuotojų, kurie keliauja į užsienį) taip pat yra apsaugotos dviem Europos direktyvomis. Viena iš jų taikoma įstaigoms, atsakingoms už profesinių pensijų skyrimą (2003/41/EB), ir ji užtikrina stebėjimą tarpvalstybiniu mastu ir profesinės pensijos sistemų taisykles vidaus rinkoje. Kita direktyva taikoma darbuotojų apsaugai jų darbdaviui tapus nemokiam (2008/94/EB) ir reikalauja iš valstybių narių imtis priemonių, apsaugant teisę į profesines pensijas.

Galimybė naudotis sveikatos priežiūra yra itin svarbi vyresnio amžiaus žmonėms. Socialinio draudimo teisės aktų koordinavimo reglamentas (883/2004) užtikrina vienodas naudojimosi įstatymuose numatytu sveikatos draudimu ir sveikatos priežiūros sistemomis teises žmonėms, kurie keliauja į užsienį. Be to, direktyva dėl pacientų teisų į tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas (2011/24/ES) apsaugo paciento teisę į visą informaciją, kurios jam reikia naudojantis sveikatos priežiūra kitoje ES valstybėje narėje.

Socialinis dialogas ir vyresnių žmonių aktyvumas

Europos Komisija skatina dvišalį verslo organizacijų ir profesinių sąjungų „socialinį dialogą“, taip pat dalyvavimą trišaliame dialoge. Tai leido sudaryti bendruosius susitarimus, kai kurie jų tapo Europos teisės dalimi. Jie gali būti itin aktualūs vyresnių žmonių aktyvumui darbo rinkoje, pavyzdžiui, dėl:

- Motinystės ir tėvystės atostogų
- Darbo ne visu etatu
- Terminuoto darbo
- Darbo namuose
- Laikinų darbuotojų darbo sąlygų

Įvyko dialogas apie tėvystės (motinystės) atostogų išplėtimą iki vaikų atostogų (bet kurio priklausomo šeimos nario priežiūra), taip pat vaikų priežiūros tikslų ir aprūpinimo išplėtimą, taikant visiems priklausomiems asmenims.

3. Kaip Europos struktūriniai ir sanglaudos fondai remia vyresnių žmonių aktyvumą

Didelė dalis ES biudžeto yra naudojama paremti valstybių narių pastangas kurti darbo vietas, skatinti ekonominį vystymąsi ir siekti socialinės, ekonominės ir teritorinės sanglaudos Europos Sąjungoje. Aktyvus ir sveikas senėjimas yra centrinis šių bendrųjų tikslų siekimo elementas, todėl jis yra ryškiai matomas finansavimo programose ir projektuose.

Europos socialinis fondas (ESF)

Disponuodamas 75 mlrd. eurų biudžetu 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu, ESF skatina darbo vietų didinimą ir gerinimą, finansuodamas iniciatyvas, skirtas padėti žmonėms gerinti savo įgūdžius ir įsidarbinimo galimybes visoje Europoje, ypač mažiau klestinčiose šalyse. Europos Komisija sutinka finansuoti prioritetines sritis, bet tiesiogiai projektų atrankoje nedalyvauja – tai atlieka ESF valdymo institucijos kiekvienoje šalyje.

ESF yra pagrindinis Europos inovacijų, eksperimentų ir pažangos skatinant vyresnių žmonių aktyvumą užimtume šaltinis. Jis jau finansavo įvairiausių institucijų iniciatyvas, skirtas (iš naujo) apmokyti vyresnius darbuotojus, įmonėms prisitaikyti vyresnio amžiaus darbuotojų įdarbinimui ir kovoti su diskriminacija dėl amžiaus darbo rinkoje ir darbo vietoje.

ESF finansavo vietinius ir regioninius projektus, kuriais bandomi nauji ir kūrybingi būdai skirti užtikrinti vyresnių žmonių aktyvumą darbe, taip pat įkūrė tarpvalstybinius tinklus, skatinančius pasikeitimą geromis idėjomis ir sukurtomis strategijomis.

2011 m. spalio mėn. Komisija pasiūlė būsimos sanglaudos politikos taisykles, įtraukiant ESF. Pasiūlyme numatytas bendras ESF finansavimo padidinimas iki 84 mlrd. eurų 2014–2020 metų programavimo laikotarpiu. Naujuoju laikotarpiu aktyvaus ir sveiko senėjimo skatinimas yra vienas iš siūlomų ESF investavimo prioritetų.

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF)

Dabartiniu 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu ERPF biudžetą sudaro 201 mlrd. eurų, jis skirtas remti iniciatyvas, skatinančias bendrą ekonominį ir socialinį Europos regionų vystymą, mažinant regionų skirtumus skiriant didžiausią pagalbą nepalankiausiose sąlygose esantiems regionams, ir pagerinti lygiateisį naudojimąsi viešosiomis paslaugomis. ERPF skiria reikšmingą finansavimą plėtoti socialinės ir sveikatos priežiūros infrastruktūrą ir paslaugas, tokiu būdu užtikrindamas nacionalinį ir regioninį atsaką į kai kuriuos su visuomenės senėjimu susijusius iššūkius, įskaitant socialinės ir sveikatos priežiūros sistemų transformavimą.

Tinklas, skirtas skatinti veiksmingesnį ESF vaidmenį remiant vyresnių žmonių aktyvumą

14 ES valstybių narių ir regionų viešųjų institucijų **ESF-AGE tinklas**. Dalijantis ir sutelkiant žinias bei gerą praktiką jis nustato, patvirtina ir platina taisykles bei kitas priemones, skirtas paremti politikus ir kitus dalyvius ruošiant, plėtojant ir diegiant amžiaus valdymo strategijas naujuoju programavimo laikotarpiu.

Europos teritorinio bendradarbiavimo kontekste aktyvaus ir sveiko senėjimo klausimų sprendimui skirti projektai remiami pagal „Interreg IV-C“ paprogramį ir URBACT programą.

Du iš šių paprogramių – bendrai finansuojamų ERPF ir dalyvaujančių valstybių narių – teikia ypatingą pagalbą regioninės plėtros iniciatyvoms, kurios gali padėti siekti aktyvaus ir sveiko senėjimo tikslų.

Projektas „Interreg IV“ dėl senėjimo miestuose „Q-ageing“ (kokybiškas senėjimas miesto aplinkoje) buvo **devynių miestų ir organizacijų** kooperavimasis siekiant pasidalyti informacija ir idėjomis apie viešųjų paslaugų ir miesto aplinkos gerinimą, siekiant patenkinti augančius senstančios populiacijos poreikius.

„Interreg IVC“ paprogramis finansavo iniciatyvas, skirtas skatinti vyresnio amžiaus verslininkus, įvairių kartų verslo inovacijas, sveikatos priežiūros technologijas, nepriklausomą gyvenimą ir visoms amžiaus grupėms pritaikytus miestus. Šie projektai buvo dalis bendro siekio padėti regionams keistis gera praktika, naujomis idėjomis ir strateginiu planavimu, tokiu būdu sukuriant geresnę užimtumo ir augimo strategiją.

„Urbact II“ paprogramis „Urban II“ sukūrė miestų tinklus, skirtus nagrinėti didžiausius ekonominių, aplinkosaugos ir socialinių iššūkių (pvz., senstanti populiacija), su kuriais susiduria miestai, sprendimus. Pagal ją buvo sukurti tinklai, sprendžiantys tokius klausimus kaip vyresnio amžiaus darbuotojų miestuose įdarbinimo kliūčių įveikimas ir prieinamumo mieste bei saugumo problemos, taip pat veiksmingos teigiamo jaunosios kartos potencialo skatinimo strategijos.

Baltijos jūros regiono programa, pasinaudodama ERPF investicijomis, stiprina tvaraus, konkurencingo ir teritoriškai integruoto požiūrio plėtrą tarpvalstybiniu mastu. Senėjimas yra viena iš temų, kurią siekiama spręsti pasitelkiant šią programą.

Savitarpio mokymosi projekto „Urbact II“ pavyzdys

„ActiveAge“ buvo regionų bendradarbiavimo projektas, skirtas aktyviai skatinti devynių Europos miestų savitarpio mokymąsi plėtojant bendras metodikas, nustatant geras praktikas ir pagerinant miestų gebėjimus įveikti demografinius pokyčius. Jo metu buvo sprendžiamos šios pagrindinės problemos: „amžius ir ekonomika“ (plačiausiai nagrinėjamos ilgesnio darbingo amžiaus sąlygos); „amžius ir slauga“, taip pat „amžius ir įtrauktis“, diegiant aktyviam pilietiniam gyvenimui ir tinkamai namų aplinkai skirtus veiksmus.

Komisija siūlo pagal 2014–2020 metų daugiametę finansinę programą skirti 376 mlrd. eurų sanglaudos politikos instrumentams remti. Pagal šį pasiūlymą ERPF gautų iki 183 mlrd. eurų iš platesnių struktūrinių fondų. Prioritetinės investicijų sritys plačiai atspindi ir turėtų padėti įgyvendinti pagrindinius strategijos „Europa 2020“ tikslus bei iniciatyvas, užtikrindamos jų atitikimą taip pat ir vyresnių žmonių aktyvumo tikslams užimtumo, dalyvavimo socialiniame gyvenime ir sveiko bei nepriklausomo gyvenimo srityse.

Bendradarbiavimas senėjimo Baltijos jūros regione klausimais: „Best Agers“

Iniciatyva **„Best Agers“** orientuota į 55 metų ir vyresnius žmones. Jos tikslas yra skatinti skirtingų kartų inovacijas ir tapti „geriausiai senstančiais“, siekiant dirbti kartu su jaunesniais žmonėmis verslo srityse ir ugdant įgūdžius, generuojant naujas idėjas ir dalijantis patirtimi bei žiniomis.

Sanglaudos fondas

Sanglaudos fondas yra finansinis ES instrumentas, skirtas siekti mažiausiai ir daugiausiai išsivysčiusių ES valstybių narių konvergencijos tikslo. Jo paskirtis yra sumažinti ekonominius ir socialinius skirtumus bei stabilizuoti valstybių narių ekonomikas. 2007–2013 metų biudžetas, kurį sudaro 69,6 mlrd. eurų, naudojamas tik neturtingiausioms valstybėms narėms, kurių bendras nacionalinis produktas (BNP) vienam gyventojui yra mažesnis nei 90 proc. Sąjungos vidurkio.

Tokiose šalyse fondas reikšmingai remia aplinkos ir transporto infrastruktūros projektus. Kurdamas prieinamas transporto sistemas, fondas gali dalyvauti vyresnių žmonių užimtume. Be to, viešojo sektoriaus reforma socialinėje ir sveikatos priežiūros srityse, kreipiant ypatingą dėmesį senėjimui, buvo nurodyta pagrindiniu sanglaudos politikos tikslu po 2013 metų.

Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP)

EŽŪFKP yra ES finansinis instrumentas, skirtas remti kaimo plėtrą, turintis 96 mlrd. eurų biudžetą 2007–2013 metų programavimo laikotarpiui. Jis palaiko veiklą, skirtą pagerinti žemės ūkio ir miškų sektoriaus konkurencingumą, kaimo ekonomikos diversifikaciją, aplinkosaugos sąlygas ir kaimo regionų patrauklumą bei gyvenimo kaimo vietovėse kokybę.

Kova su vyresnio amžiaus žmonių izoliacija kaimo vietovėse

„Susitikimo vieta – kaimas“ yra EŽŪKFP finansuojamas projektas. Įgyvendinant projektą buvo įkurta iki to izoliuotų vyresnio amžiaus asmenų susitikimo vieta Danijos kaimelyje Idestrup. Projektas apėmė IT priemones ir mokymus, kūno rengybos centrą, kavinę ir nedidelę parduotuvę, labai palengvinančius aktyvų senėjimą bendruomenėje.

EŽŪKFP plačiu mastu finansuoja projektus, kurie palaiko senstančių bendruomenių kaimo vietovėse socialinių paslaugų ir socialinės infrastruktūros plėtrą. Daugelis kaimo vietovių yra labai paveiktos demografinių pokyčių, nes jauni žmonės išvyksta ieškodami darbo ir švietimo galimybių kitur, kaime lieka tik greitai senstanti populiacija.

Vyresnių žmonių užimtumą skatinanti įvairi veikla, tinkama remti pagal EŽŪKFP, apima žinių ir žmogiškojo potencialo skatinimą per profesinį mokymą ir konsultacines paslaugas, diversifikaciją į ne žemės ūkio veiklą ir vietinių paslaugų kaimo vietovėse rėmimą ([7]).

Kaimo plėtros programos taip pat palaiko projektus, pagrįstus „Lyderio požiūriu“. Šis požiūris siūlo vietiniams partneriams galimybę kurti projektus, skirtus spręsti labai specifines vietines problemas – pavyzdžiui, susijusias su senstančiomis bendruomenėmis, darbo galimybių trūkumu ir netinkamomis viešosiomis paslaugomis vyresnio amžiaus žmonėms.

Komisijos pasiūlymas dėl kaimo plėtros rėmimo per EŽŪKFP 2014–2020 metų programavimo laikotarpiu (COM(2011) 627) numato galimus veiksmus, skirtus senstančioms bendruomenėms kaimo vietovėse, pvz., žinių perdavimą ir su informacija susijusius veiksmus, konsultacines paslaugas, pagrindines paslaugas ir kaimo atnaujinimą, ūkio ir verslo plėtrą bei specifinių vietinių plėtros strategijų sprendžiant vyresnių žmonių aktyvumą kaimo vietovėje pagal „Lyderio požiūrį“ kūrimą ir palaikymą.

([7]) RDP projektų duomenų bazėje galima pamatyti, kaip EŽŪKFP naudojama praktikoje: http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/en/view_projects_en.cfm

4. Tyrimai ir inovacijos

ES atlieka pagrindinį vaidmenį, palaikydama ir koordinuodama tyrimus ir inovacijas, įskaitant aktyvaus ir sveiko senėjimo sritį. Pagrindinis jos rėmimo instrumentas yra septinta bendroji programa, bet tyrimų ir inovacijų finansavimas taip pat gali būti mobilizuotas panaudojant kitus išteklius. Papildomai ES gali skatinti partnerystę, galinčią išplėtoti išteklių sąveiką, sutelkiant ir geriau koordinuojant tyrimų pastangas.

Septinta bendroji mokslinių tyrimų ir technologijų vystymo programa (FP7)

Bendras FP7 biudžetas yra 50,5 mlrd. eurų 2007–2013 metų laikotarpiu, ir ji bendrai finansuoja tarptautinius mokslinių tyrimų, technologijų vystymo ir demonstravimo projektus, kurie pateikia atsakymus į iššūkius, su kuriais Europa susiduria pasaulinėje žiniomis pagrįstoje ekonomikoje.

Programa suteikia bendrą pamatą visoms ES mokslinių tyrimų iniciatyvoms, įskaitant tas, kuriomis siekiama reaguoti į demografinius pokyčius. Per gausias mokslinių tyrimų gijas ([8]) programa finansavo projektus, apimančius įspūdingą mokslo sričių, temų ir priemonių, susijusių su aktyviu ir sveiku senėjimu, kiekį, įskaitant:

- pamatinius tyrimus senėjimo srityje, atskleidžiančius senėjimo ir ilgaamžiškumo mechanizmus;
- technologines naujoves, skirtas paremti nepriklausomą vyresnio amžiaus piliečių gyvenimą;
- e. įtrauktį ir e. sveikatą;
- lengviau prieinamą viešąjį transportą;
- IRT sprendimus ilgesniam darbingam gyvenimui;
- tyrimus dėl naujų gydymo būdų, taikomų ligoms, dažniau pasireiškiančioms vyresniems žmonėms;
- visuomenės sveikatą ir socialinius mokslus.

ES finansuojami projektai yra registruojami Bendrijos mokslinių tyrimų ir plėtros informacinės tarnybos CORDIS žiniatinklio svetainėje.

„Multilinks“
(FP7 – bendradarbiavimas – socioekonominiai mokslai)

„Multilinks“ ištyrė demografinio pokyčio, kartų tarpusavio solidarumo, gerovės ir socialinės integracijos realijas, skirtas užtikrinti geresnės politikos kūrimo pagrindą, siekiant išvengti socialinės atskirties pavojaus visoms amžiaus grupėms.

Kita pamatinė ES tyrimų ir inovacijų programa „Horizon 2020“ Komisijos siūlymu 2014–2020 metų laikotarpiu turės 80 mlrd. eurų biudžetą ir bus orientuota į Inovacijų sąjungą, svarbiausią 2020 metų Europos iniciatyvos darbotvarkės iniciatyvą.

([8]) Žr. „Septintos bendrosios programos aiškinimas“, http://ec.europa.eu/research/fp7/index_en.cfm?pg=understanding

Jos paskirtis bus paversti novatoriškas idėjas prolaužiais, skirtais įveikti pagrindinius visuomenės iššūkius, tokius kaip vyresnių žmonių aktyvumas, ir ji suteiks konkurencingų pranašumų skatinant darbus ir augimą. Programą lydės priemonių rinkinys tolesniam Europos tyrimų srities plėtojimui. Numatytas veiksmų planas bendroms senėjimo tyrimų strategijoms užtikrinti.

Tyrimus ir inovacijas remianti sanglaudos politika

ES sanglaudos politika yra stipriai orientuota į novatoriškumą, kurio reikalaujama Bendruomenės strateginėse sanglaudos politikos gairėse 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu. Gairėse pabrėžiama, kad siekiant skatinti tvarią plėtrą ir stiprinti konkurencingumą būtina koncentruoti išteklius į tyrimus ir inovacijas (RTDI), verslumą, IRT ir mokymą bei dirbančiųjų prisitaikymo galimybes.

Su inovacijomis susijusios priemonės yra įtrauktos į daugelį iš 455 veiksmų programų su numatomomis 86 mlrd. investicijomis (iš kurių maždaug 7 mlrd. eurų iš ERPF ir 14 mlrd. eurų iš ESF). Sanglaudos politikos kūrimo ir teikimo sistema, apimanti vadovavimą įvairiais lygiais, yra unikali galimybė užtikrinti sisteminį požiūrį į novatoriškumą, apimantį visus regionus.

Konkurencingumo ir inovacijų bendroji programa (CIP)

Su 3 621 mln. eurų biudžetu 2007–2013 metų laikotarpiu CIP remia novatorišką veiklą – įskaitant ekoinovacijas ir geresnį IRT naudojimą, ypač mažas ir vidutines įmones (MVĮ), kurios dažnai turi kovoti, kad gautų finansavimą tokiai veiklai.

CIP palaiko MVĮ kuriant novatorišką veiklą, reaguojančią į demografinio pokyčio iššūkius ir galimybes, ir pateikia sprendimus vyresnių žmonių aktyvumui.

CIP turi tris paprogramius, iš kurių kiekvienas gali būti tiesiogiai susietas su sveiko ir vyresnių žmonių aktyvumo tikslais:

1. Verslumo ir inovacijų programa (VIP) gali finansuoti novatoriškas veiklas, susijusias su vyresnio amžiaus darbuotojų įdarbinimu arba tiekiančias novatoriškus produktus vyresnio amžiaus klientams.
2. Informacijos ir ryšio technologijų strategijų rėmimo programa (IRT-SRP) stimuliuoja platesnį novatoriškų IRT pagrįstų paslaugų, įskaitant sveikatai, senėjimui ir įtraukčiai skirtų IRT, naudojimą.
3. Pažangios energetikos Europai programa (PEE) gali spręsti „žaliojo“ mobilumo klausimus, kurie taip pat gali sumažinti vyresnių žmonių aktyvumui kylančias kliūtis.

Komisija siūlo naują 2014–2020 metų įmonių konkurencingumo ir MVĮ programą (ĮKMVĮ) su 2,5 mlrd. eurų biudžetu. Ši programa apims tik su konkurencija susijusią CIP dalį. Novatoriška CIP dalis bus perkelta į programą „Horizon 2020“.

InCasa (IRT-SRP)

„InCasa“ sukūrė IRT pagrįstą sistemą, apimančią į naudotoją orientuotą sveikatos ir aplinkos stebėjimą bei specializuotų paslaugų tinklą, skirtą apsaugoti silpnus vyresnius žmones ir pailginti laiką, kurį jie gali gerai gyventi savo namuose.

AENEAS (PEE)

„Aeneas“ tikslas buvo tapti etaloniniu Europos projektu, siekiant efektyviai naudojamos energijos judumo senstančioje visuomenėje. Jis parėmė tiekimo ir poreikio progresą, skatindamas vyresnio amžiaus žmonių judumą mieste.

Jungtinis tyrimų programavimas

Jungtinis programavimas per tik valstybines bei valstybines ir privačias tyrimų partnerystes, tampa vis svarbesne priemone kovojant su demografinio pokyčio Europoje iššūkiais. Tokiu savanorišku požiūriu siekiama išvengti tyrėjų pastangų dubliavimo nacionaliniu lygiu skirtingose šalyse ir tarp skirtingo tipo tyrimo institucijų.

Kasdienį gyvenimą palengvinančios aplinkos bendroji programa (AAL) skirta pagerinti vyresnių žmonių gyvenimo kokybę. Pagal ją finansuojami projektai, naudojantys pažangius produktus, ir naudojimasis nuotolinėmis paslaugomis, įskaitant priežiūros paslaugas, skirtas pagerinti vyresnio amžiaus žmonių gyvenimą namuose, darbo vietoje ir visuomenėje apskritai. Bendras jos biudžetas yra maždaug 700 mln. eurų 2008–2013 metų laikotarpiu, kurį maždaug 50–50 santykiu užtikrina valstybinės (nacionalinės ir ES) bei privačios struktūros.

ALIAS (AAL jungtinė programa)

ALIAS sukūrė mobiliųjų robotų sistemą, kuri sąveikauja su vyresnio amžiaus naudotojais ir padeda kasdieniame gyvenime, skatindama sveiką senėjimą ir nepriklausomą gyvenimą.

ES ir valstybės narės taip pat parengė dvi specifines Jungtines programavimo iniciatyvas (JPI), skirtas palengvinti aktyvaus ir sveiko senėjimo siekimą. JPI tikslas yra užtikrinti geresnį Europos ir nacionalinių tyrimų programų koordinavimą ir bendradarbiavimą, įskaitant galimybę kurti bendras iniciatyvas.

JPI „Daugiau metų – geresnis gyvenimas“ skirta spręsti specifinius demografinio pokyčio iššūkius ir galimybes, kuriant naują įvairių sričių mokslą kaip būsimų tyrimų, inovacijų ir strategijos formavimo bazę.

Neurodegeneracinių ligų tyrimo JPI siekia galų gale sukurti neurodegeneracinių ligų – ypač Alzhaimerio ligos – gydymo būdus. Ji siekia bendradarbiauti, kad būtų pagerintas ligos supratimas ir sukurtos priemonės, leisiančios anksti ją diagnozuoti ir gydyti, įskaitant pagalbos pacientams ir jų šeimoms struktūras.

Papildomas Alzhaimerio ligos tyrimų finansavimas taip pat teikiamas pagal Naujoviškų vaistų iniciatyvą (NVI), 2 mlrd. eurų valstybinę ir privačią Europos Komisijos (FP7) ir Europos farmacijos pramonės ir asociacijų federacijos (EFPIA) partnerystę, skirtą paremti saugesnių ir veiksmingesnių vaistų priemonių ir metodikų kūrimą.

PharmaCog (IMI)

„PharmaCog“ yra Europos mastu veikiantys ekspertai – kurie paprastai būtų konkurentai – dirbantys kartu ir kuriantys aukštos kokybės vaistus nuo Alzhaimerio ligos.

Europos aktyvaus ir sveiko senėjimo naujovių partnerystė

Ambicinga nauja iniciatyva, skirta suaktyvinti tyrimus ir inovacijas aktyvaus ir sveiko senėjimo srityje, yra bandomoji Europos aktyvaus ir sveiko senėjimo naujovių partnerystė. Ji užsibrėžė tikslą iki 2020 metų pailginti vidutinį sveiką gyvenimo laikotarpį dviem metais. Tai užtikrintų trigubą naudą: pagerinama vyresnio amžiaus žmonių sveikatos būklė ir gyvenimo kokybė, patobulinamas socialinės ir sveikatos priežiūros sistemų tvarumas ir sukuriamos naujos verslo galimybės bei darbo vietos, susijusios su novatoriškais produktais.

Ja siekiama palengvinti visų strateginių partnerių įsitraukimą, stengiantis įveikti kliūtis praktinėms naujovėms šiose srityse:
1. prevencija, tikrinimas ir ankstyva diagnozė;
2. slauga ir priežiūra;
3. aktyvus ir nepriklausomas gyvenimas vyresniame amžiuje.

Praktiškai partnerystė stengsis sujungti šios srities išteklius ir patirtį, įveikti žinių spragas, pagreitinti naujovių kūrimo procesą ir palengvinti proporcingą naujų produktų ir paslaugų didinimą bei dauginimą. Tai bus atliekama didžiausią dėmesį skiriant esamų ES finansinių priemonių optimizavimo, sulyginimo, koordinavimo ir veiksmingumo priežiūrai.

2011 m. pabaigoje strateginių partnerių vadovavimo grupė patvirtino Europos aktyvaus ir sveiko senėjimo naujovių partnerystės strateginį diegimo planą. Jame numatomas pirmas konkrečių partnerystės veiksmų rinkinys, kurį turi atlikti valstybinės institucijos, verslininkai ir visuomenė nuo dabar iki 2020 metų. Šis rinkinys apima:
1. naujoviškų būdų užtikrinti, kad pacientai laikytųsi nurodymų, paiešką;
2. naujoviškų sprendimų apsisaugoti nuo kritimų paiešką ir pagalbą ankstyvam vyresnio amžiaus žmonių ligų diagnozavimui;
3. bendradarbiavimo skatinimą, siekiant padėti apsisaugoti nuo funkcinės veiklos prastėjimo ir trapumo, konkrečiai orientuojantis į netinkamą mitybą;
4. sėkmingai integruotų lėtinių vyresnio amžiaus pacientų ligų slaugos modelių, tokių kaip nuotolinis stebėjimas, skatinimą;

5. suderinamų IRT pagrįstų nepriklausomų gyvybės palaikymo sprendimų įsisavinimo pagerinimą taikant bendruosius standartus;
6. naujovių skatinimą atsižvelgiant į amžių pritaikytuose ir pasiekiamuose pastatuose, miestuose ir aplinkoje.

Europos komisijos pranešimas apie strateginio diegimo plano vykdymą siekia šiems veiksmams ES paramos, užtikrinant tinkamą reglamentinę ir finansinę schemą ir sukuriant Europos prekyvietę aiškioms ir novatoriškoms idėjoms.

5. ES parama nacionaliniams strategijos formuotojams: koordinuojamos strategijos ir savitarpio mokymas

Demografinio pokyčio suvokimas

Vyresnių žmonių aktyvumo ir darbotvarkės „Europa 2020“ tikslų siekimo centre yra gilus beprecedenčių demografinių pokyčių, su kuriais susiduria moderni visuomenė, suvokimas. ES atliko aktyvų vaidmenį skatindama valstybes nares, regionus ir strateginius partnerius plėtoti suvokimą apie iššūkius ir potencialius sprendimus, suvaržant visą senstančios populiacijos potencialą.

Nuo 2006 metų Europos demografijos forumas kas dvejus metus surenka pagrindinius Europos strategijos kūrėjus, strateginius partnerius ir ekspertus pasitarti apie tai, kaip spręsti demografinį pokytį. Europos Komisija publikuoja remiančią Europos demografijos ataskaitą, kurioje pateikiami pagrindiniai faktai ir skaičiai, susiję su demografiniu pokyčiu, ir aptariami tinkami atsakomieji strateginiai veiksmai.

2007 metų Europos Komisija sudarė ekspertų grupę demografijos klausimams, kurioje dalyvavo visų valstybių narių atstovai. Jos pagrindinis tikslas buvo patarti Komisijai strateginių taisyklių, apibrėžtų Komisijos 2006 metų dokumentuose (žr. laukelį) diegimo klausimais. Komisija rengia reguliarius seminarus ir geros praktikos pasitarimus demografiniais klausimais, įtraukiamais į grupės darbą.

Tyrimų darbotvarkės ruošimas šeimų gerovei užtikrinti

EŠA kontekste 18 mėnesių laikotarpiui (2009 m. spalis–2011 m. kovas) pagal Europos Sąjungos septintąją bendrąją programą buvo sukurtas projektas **FAMILYPLATFORM**, skirtas sukaupti esamus tyrimus ir parengti tyrimo darbotvarkę, kurios tikslas padidinti šeimų gerovę visoje Europoje.

Nuo 2007 metų Europos šeimų aljansas (EŠA) kviečia ES ir vyriausybių atstovus keistis idėjomis, žiniomis ir patirtimi. Jis orientuojasi į šeimoms skirtas strategijas, kurios leidžia žmonėms – ypač moterims – subalansuoti savo profesinį ir šeiminį gyvenimą demografinio pokyčio akivaizdoje, stipriai padidindamas atsakomybę priežiūros srityje.

Europos metų kontekste Eurostatas paskelbė išsamų duomenų rinkinį dėl Aktyvaus senėjimo ir kartų solidarumo: statistinis 2012 m. Europos Sąjungos portretas, kuriame pateikta statistika, apimanti demografinius duomenis, darbo rinką, perėjimą iš darbo į pensiją, gerovę ir sveikatos priežiūrą, gyvenimo sąlygas ir dalyvavimą visuomeniniame gyvenime. Eurobarometro tyrimas dėl aktyvaus senėjimo, taip pat publikuotas 2012 m. sausio mėn., supažindina su Europos požiūriu į tokius klausimus kaip senėjimas, pensinis amžius, savanoriškas darbas, senų žmonių slauga ir technologijos vyresnio amžiaus žmonėms, atskleisdamas tam tikrus įdomius kultūrinius skirtumus.

Europos komisijos komunikatas **dėl demografinės Europos ateities – nuo iššūkių iki galimybių** (COM(2006) 571) nustato strateginius atsakus į demografinį pokytį, įskaitant geresnį profesinio ir šeiminio gyvenimo suderinimą, ilgesnį geresnės kokybės darbuotojų gyvenimą, didesnį produktyvumą, geresnę migrantų integraciją ir tvarius viešuosius finansus, siekiant ilgame kelyje užtikrinti tinkamas socialinės apsaugos sistemas.

Europos užimtumo strategija

Vyresnių darbuotojų aktyvumo skatinimas yra esminė vyresnių žmonių aktyvumo darbotvarkės dalis bei pagrindinis Europos ekonominių ir socialinių tikslų siekimo ateityje elementas. Būtina rasti būdų įveikti struktūrines ir elgesio kliūtis, neleidžiančias vyresnio amžiaus darbuotojams likti aktyviais darbo rinkos dalyviais.

Užimtumo politika yra valstybių narių kompetencijoje. Tačiau ES gali suvaidinti tam tikrą vaidmenį siekdama abipusiai naudingų užimtumo tikslų. Europos Komisija dirba siekdama prižiūrėti ir palengvinti valstybių narių savitarpio mokymus skatinant didesnį geresnių darbo vietų ES skaičių. Europos užimtumo strategija pateikia ES šalims dalijimosi patirtimi, mokymais ir idėjomis užimtumo politikos srityje struktūrą [9], Komisijai pateikiant bendrą analizę ir rekomendacijas.

Strategijoje „Europa 2020“ nustatyta, kad 2020 metais 20–64 metų amžiaus moterų ir vyrų užimtumas ES sieks 75 proc. Norint pasiekti šį rezultatą, Komisija skatina valstybes nares įdiegti vyresnių žmonių aktyvumo strategijas, kuriose neskatinama naudotis ankstyvo pasitraukimo į pensiją planais ir siekiama palankumo pasilikimui darbe bei pakartotinei vyresnio amžiaus darbininkų integracijai.

Viena iš svarbiausių „Europa 2020“ iniciatyvų yra Naujų įgūdžių ir darbo vietų darbotvarkė. Tai pabrėžia vyresnio amžiaus darbuotojų, kurie yra itin pažeidžiami ekonomikos restruktūrizavimui, įgūdžių lavinimo ir strategijos, skirtos palaikyti vyresnio amžiaus asmenų perėjimus darbo rinkoje, ypač iš bedarbystės į darbą, svarbą. Mokymosi visą gyvenimą programa šiame kontekste yra itin tinkama (žr. p. 18).

2012 m. balandžio mėn. Komisija patvirtino naują užimtumo paketą, skirtą paskatinti valstybes nares stimuliuoti darbo poreikį, mažinti su darbu susijusius mokesčius, palaikyti įgūdžių vystymą srityse, kurios turi didžiausią darbo vietų

[9] Žr. atviro koordinavimo metodą: http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/open_method_coordination_en.htm

kūrimo potencialą ateityje, pvz., žaliosios ekonomikos, sveikatos paslaugų ir IRT. Itin pabrėžiama mokymosi visą gyvenimą kaip esminio užimtumo saugiklio svarba.

Eurofondas: trišalė ES agentūra, teikianti politinę patirtį dėl gyvenimo ir darbo sąlygų

Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas Dubline teikia informaciją, konsultacijas ir perteikia patirtį – apie gyvenimo ir darbo sąlygas, pramoninius santykius ir pasikeitimo Europoje valdymą – pagrindiniams ES socialinės politikos veikėjams, įskaitant vyriausybes, ES institucijas ir socialinius partnerius. Ji sukūrė aktyvaus senėjimo išteklių paketą, kuriuo atidžiausiai stebima, ką reikia pakeisti darbo vietoje, norint išsaugoti dirbančius vyresnius darbuotojus, ir pensinį amžių viršijusių asmenų dalyvavimą darbo jėgos komplektavime.

Atviras socialinės įtraukties ir socialinės apsaugos koordinavimo metodas

Vyresnių žmonių aktyvumas darbo rinkoje, bendruomenėje ir sveikas senėjimas – visa tai priklauso nuo socialinės apsaugos sistemos ir skurdo bei socialinės atskirties problemų. Socialinės apsaugos sistemos ir užimtumo strategijos turi palaikyti viena kitą skatindamos žmones dirbti ilgiau ir suteikdamos tam galimybes, o socialinio perkėlimo planai ir sveikatos bei socialinės paslaugos užtikrina, kad vyresnio amžiaus žmonės galėtų aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime ir gyventi nepriklausomai.

Kaip ir užimtumo srityje, už socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties politiką atsako valstybės narės. Nepaisant to, ES aktyviai dalyvauja reformų rėmime, apibrėždama bendruosius tikslus ir savitarpio mokymų procesus. Šis procesas žinomas kaip atviras socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties koordinavimo metodas AKM ([10]). AKM apima pensijas, sveikatos apsaugą ir ilgalaikę slaugą bei socialinę įtrauktį. Jis užtikrina valstybėms narėms:

1. bendruosius tikslus;
2. bendrai naudojamus sėkmės matavimo indikatorius;
3. ataskaitų teikimo struktūrą;
4. našumo palyginimo ir geriausios praktikos nustatymo gaires.

Ataskaitos Socialinės apsaugos komiteto kontekste padeda įvertinti pažangą ir nustatyti esminius iššūkius bei prioritetus ateičiai. Apžvalginiai seminarai su kolegomis skirti gerai praktikai skleisti ir aptarti tarp valstybių narių.

Lemiamas poveikis skurdui ir socialinei įtraukčiai

Norint pasiekti strategijos „Europa 2020“ tikslą ištraukti iš skurdo ir socialinės atskirties ne mažiau kaip 20 mln. žmonių, daugelyje šalių taip pat reikės įvertinti vyresnio amžiaus žmonių, ypač, moterų, situaciją.

Socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties AKM palaiko valstybes nares skatinant prieigą prie visų išteklių, teisių ir paslaugų, kurių reikia norint dalyvauti visuomenės gyvenime, kovoti su atskirtimi ir jos priežastimis bei užtikrinti galimybę dalyvauti darbo rinkoje.

Be savitarpio mokymų ir pasikeitimo naudojant AKM procesą rėmimo, Europos komisija sukūrė Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi planą kaip vieną iš septynių pagrindinių darbotvarkės „Europa 2020“ iniciatyvų. Juo siekiama sustiprinti darbą visais lygiais, kad būtų pasiektas pagrindinis ES skurdo mažinimo tikslas. Jis aiškiai siekia skatinti naujų partneryščių užmezgimą ir socialines inovacijas bei geriausiai pasinaudoti visais ES fondais socialinės įtraukties tikslais.

Planas buvo sukurtas kaip Europos 2010 kovos su skurdu ir socialine išskirtimi metų rezultatas.

Europos siekio kovoti su skurdu prioritetas yra diskriminacijos įveikimas ir neįgalių žmonių, etniniu mažumų, imigrantų ir kitų pažeidžiamų grupių integracijos padidinimas. Tai yra tiesiogiai susiję su pažeidžiamų vyresnio amžiaus žmonių padėtimi. Kovos su skurdu ir socialine atskirtimi platforma taip pat skiria ypatingą dėmesį socialinei vyresnio amžiaus migrantų rizikai šiame kontekste, įskaitant specifinių kultūrinių ir lingvistinių poreikių, kurių jie gali turėti, įvertinimą ir specifinius skurdo bei izoliacijos pavojus, su kuriais jie susiduria.

Išsami atitinkamų, tvarių ir saugių pensijų strategija

Tinkamų pensijos sistemų tvarumas ateityje yra esminis vyresnių žmonių aktyvumo reikalavimas artimiausiais dešimtmečiais. Daug vyresnio amžiaus žmonių, be senatvės pensijos, neturi kito pajamų šaltinio, o neturint pakankamai pajamų žmonių galimybė visavertiškai dalyvauti visuomeniniame gyvenime yra ribota.

ES sukūrė bendrą valstybėms narėms struktūrą dalytis idėjomis, požiūriais, žiniomis ir patirtimi pensijų atžvilgiu. Šis procesas ([10]) turi tokius bendrus tikslus:

1. tinkamos pensininkų, tiek tos pačios, tiek skirtingų kartų, pajamos visiems solidarumo ir sąžiningumo dvasioje;
2. finansinis valstybinių ir privačių pensinių planų tvarumas, ypač remiant ilgesnį darbingą gyvenimą ir vyresnių žmonių aktyvumą;
3. skaidrios ir gerai pritaikytos asmeniniams bei visuomeniniams poreikiams pensijų sistemos.

Pensijų kolegų apžvalgų pavyzdžiai

2011 metais devynių ES šalių kolegos apžvelgė Olandijos požiūrį į **Finansuojamų pensijų planų saugumo ir prieinamumo balansavimą**.

2011 metais 10-ies ES šalių kolegos apžvelgė Vokietijos darbą apie **Gyvenimo eigos poveikį moterų pensijoms**.

([10]) Atvirasis koordinavimo metodas: http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/open_method_coordination_en.htm

2010 m. bendroji pensijų ataskaita išryškino, kad reikia daugiau reformų, ypač siekiant vyresnių darbuotojų aktyvumo – labiausiai vyresnio amžiaus dirbančioms moterims. ES labai palengvina nacionalinių reformų pastangas remiantis kolegų apžvalgomis.

2012 m. vasario 16 d. komisija patvirtino Pensijų baltąją knygą, kurioje nustatoma, kaip ES ir valstybės narės gali geriausiai dirbti užtikrindamos tinkamas pensines pajamas, labiausiai per vyresnių žmonių aktyvumą. Joje buvo pasiūlyta skatinti geresnį balansą tarp dirbtų ir pensijoje praleistų metų, ir padidinti papildomo pensinio kaupimo galimybes.

Bendradarbiavimas sveikatos priežiūros ir ilgalaikės slaugos srityje

Sveikatos priežiūros ir ilgalaikės slaugos sistemos gali suvaidinti svarbiausią vaidmenį užtikrinant sveiką senėjimą ir nepriklausomą gyvenimą. Tačiau demografinio senėjimo ir susitraukusių valstybinių biudžetų laikotarpiu šios sistemos yra veikiamos milžiniško spaudimo.

Šių sistemų organizavimas priklauso nacionalinėms ir dažnai regioninėms strategijos kūrimo institucijoms. Tačiau ES procesas ([10]) remia savitarpio keitimąsi ir mokymąsi nustatant siektinus sprendimus:

1. galimybės naudotis – buitinėmis, bendruomeninėmis ir institucinėmis paslaugomis, taip pat ir dėl nedidelės kainos arba galiojančio draudimo bei trumpesnio laukimo laiko;
2. kokybė – įskaitant geresnį įvairių lygių priežiūros koordinavimą ir pirmenybę reabilitacijai bei pagalbai žmonėms likti namuose;
3. tvarumas – įskaitant tinkamą valstybinių ir privačių finansų derinį ir geresnį paslaugų koordinavimą, taip pat skatinimą rūpintis sveikata.

ES lengvina reformos procesus valstybėse narėse teikdama kolegų apžvalgas ir finansuodama projektus, skirtus užtikrinti geresnes galimybes nacionalinės strategijos kūrėjams naudotis tarptautine patirtimi.

Sveikatos priežiūros ir ilgalaikės slaugos kolegų apžvalgų pavyzdžiai

2011 metais kolegos iš septynių ES šalių susipažino su Švedijos požiūriu į **darbą besiplečiančių slaugos poreikių ir ribotų išteklių sąlygomis**.

2009 metais kolegos iš aštuonių ES šalių apžvelgė Prancūzijos darbą apie **Alzhaimerio ir kitas susijusias ligas: elgesio sutrikimų įveikimas paciento namuose**.

ES palaiko aktyvų ir sveiką senėjimą, kartu skatindama ir geresnę priežiūros kokybę silpniems vyresnio amžiaus žmonėms institucijų patalpose ir namuose. Ypač buvo susitelkta į piktnaudžiavimą vyresnio amžiaus asmenų atžvilgiu. 2007 metais paruošta speciali eurobarometro ataskaita apie sveikatą ir ilgalaikę priežiūrą nustatė, kad 55 proc. europiečių tiki, kad daug priklausomų vyresnio amžiaus žmonių yra asmenų, kurie turėtų juos prižiūrėti, piktnaudžiavimo aukos.

2008 m. kovo mėn. Europos Komisija organizavo didelę konferenciją, kurios tema – vyresnio amžiaus asmenų orumo apsauga – piktnaudžiavimo arba aplaidumo vyresnio amžiaus žmonių atžvilgiu prevencija, skirtą padėti geriau ir plačiau suvokti fenomeną ir jo veiksmingo apribojimo Europoje būdus.

Pasibaigus konferencijai, Europos Parlamentas paprašė imtis bandomųjų veiksmų, kuriuos Europos Komisija įdiegė per konkursą teikti pasiūlymus projektams, orientuotiems į piktnaudžiavimo vyresnio amžiaus žmonių atžvilgiu valstybinėse sveikatos ir ilgalaikės slaugos sistemose stebėjimą ir geros piktnaudžiavimo prevencijos praktikos nustatymą.

Bandomoji kovos su piktnaudžiavimu vyresnių žmonių atžvilgiu iniciatyva: trys ES finansuojami projektai

„EuROPEAN“ – Europos piktnaudžiavimo ir aplaidumo vyresnio amžiaus asmenų atžvilgiu prevencijos rekomendacinė struktūra http://www.preventelderabuse.eu

MILCEA – piktnaudžiavimo vyresnio amžiaus žmonių atžvilgiu stebėjimas Europos Sąjungos valstybinėse sveikatos priežiūros ir ilgalaikės slaugos sistemose http://www.milcea.eu

„WeDO“ – Europos vyresnio amžiaus žmonių gerovės ir orumo partnerystė http://www.wedo-partnership.eu/

Komisija taip pat finansavo akciją, pavadintą ABUEL, kurios metu buvo atliktas daugianacionalinio masto tyrimas dėl piktnaudžiavimo vyresnio amžiaus žmonių atžvilgiu pagal valstybinės sveikatos veiksmų programą.

ES Dafnės programa kovoja su visų formų smurtu prieš vaikus, jaunuolius ir moteris bei saugo aukas ir rizikos grupes. Ji taip pat finansavo veiklą, skirtą riboti piktnaudžiavimą vyresnio amžiaus žmonių atžvilgiu. Ši veikla apėmė geresnius būdus aptikti, stebėti, kovoti su ir apsisaugoti nuo piktnaudžiavimo vyresnio amžiaus žmonių atžvilgiu, įskaitant fizinį ir finansinį piktnaudžiavimą. Dafnės projektas „Eustacea“ sukūrė Europos vyresnio amžiaus žmonių, kuriems reikalinga ilgalaikė globa ir pagalba, teisių ir atsakomybių chartiją.

Programa DAPHNE: kova su piktnaudžiavimu šeimose

„Tabu laužymas 2“ dirba siekdami suteikti sveikatos ir socialinės rūpybos profesionalams galių kovoti su žiaurumu šeimose vyresnio amžiaus moterų atžvilgiu. Ji tęsia projektą, po kurio 2008 m. buvo paskelbta publikacija **„Tabu laužymas“.**

Kova su diskriminacija dėl amžiaus

Paminėti teisės aktai nėra vienintelė kovos su diskriminacija priemonė. Didelis įnašas į šį darbą ES lygmeniu buvo veikla, skirta padidinti diskriminacijos dėl amžiaus fenomeno – dažnai kartu su kitomis diskriminacijos formomis – suvokimą ir supratimą, kaip tai neigiamai veikia atskirus žmones ir visuomenę. Komisija:

- nuo 2003 metų finansavo Europos kampaniją „Už įvairovę, prieš diskriminaciją“, publikuojančią filmus, nuotraukas ir rašytinę medžiagą apie kovą su stereotipais bei skleidžiančią žinias apie diskriminaciją ir su ja kovojančius įstatymus;
- palaiko kovos su diskriminavimu ekspertų grupes, kurių tikslas pateikti analizę ir keistis informacija tarp valstybių narių socioekonominiais klausimais, apie įstatymus, lygių teisių institucijas ir gerą vadovavimą. Grupės patvirtina gerą praktiką ir publikuoja leidinius, įskaitant du leidinius apie diskriminavimą dėl amžiaus ir įdarbinimo;
- 2009 metais pavedė parengti specialų Eurobarometro tyrimą apie diskriminaciją ES, kurio tikslas – suprasti visuomenės požiūrį į šį fenomeną. Nustatyta, kad amžius buvo piliečių suvokiamas kaip dažniausiai pasitaikanti kliūtis ieškant darbo.

Komisija atvirai išdėstė savo įsipareigojimą kovoti su įvairių formų diskriminacija, įskaitant amžių, komunikate „Nediskriminavimas ir lygios galimybės: atnaujintas įsipareigojimas“. Komisija skatina sisteminį kovos su diskriminacija dėl amžiaus diegimą visose veiklos kryptyse.

Komisija taip pat finansuoja ES lygio Nacionalinių įvairovės chartijų keitimosi planą, siekdama remti šį požiūrį, kuris skatina verslininkus savanoriškai laikytis įvairovės įsipareigojimų. Planą sudaro organizacijos, skatinančios ir diegiančios nacionalines įvairovės chartijas, platindamos sėkmingą pranašumais pagrįstą įvairovės valdymo kultūrą, kuriuos darbo jėgos įvairovė, įskaitant vyresnio amžiaus darbuotojus, suteikia įmonėms.

Lygios neįgalių žmonių galimybės

Nors vyresnis amžius nėra neįgalumo sinonimas, tokiame amžiuje fizinės arba protinės būklės pablogėjimo rizika labai padidėja. Pagalba daugeliui vyresnio amžiaus žmonių, kurie, be kliūčių aplinkoje, yra veikiami tam tikros formos neįgalumo, įveikiant šias kliūtis yra svarbi vyresnių žmonių aktyvumo skatinimo priemonė.

Neįgalumo strategija lieka visų pirma valstybės narės kompetencijoje. Tačiau ES siekia sustiprinti valstybės narės strategiją, skatindama gerą praktiką ir savitarpio mokymus, ypač per novatoriškus projektus. Tuo siekiama padėti įgyvendinti ES įsipareigojimus dėl JT neįgaliųjų teisių konvencijos (žr. p. 5).

2010–2020 metų Europos strategija dėl negalios ES lygiu kuria veiksmus ir priemones, skirtus įveikti dalyvavimo užimtume ir ekonominiame bei socialiniame gyvenime kliūtis, su kuriomis susiduria gyvenantieji su negalia. Strategijoje aprėpiamos šios temos:

1. Pasiekiamumas – principo „sukurta visiems“ taikymas integruotos aplinkos, transporto ir informacijos bei ryšių plėtroje, įskaitant Europos standartų apibrėžimą (žr. skyrių apie planuojamą Europos pasiekiamumo aktą, p. 6).
2. Dalyvavimas – įtraukimas į socialinį, kultūrinį ir politinį gyvenimą.
3. Lygybė – Europos direktyva dėl darbuotojų nediskriminavimo (p. 6) yra pagrindinė kovos su diskriminavimu dėl neįgalumo, kuris yra kliūtimi vyresnių žmonių aktyvumui dirbant, priemonė.
4. Užimtumas – profesinių mokymų, švietimo ir projektų, kuriančių laisvas darbo vietas (žr. p. 8, 18 ir 19), taip pat kovos su diskriminacija teisės aktų rėmimas (p. 6).
5. Švietimas ir visą gyvenimą trunkantis mokymas – lygios galimybės naudotis švietimu ir visą žmogaus gyvenimą trunkančio mokymosi galimybėmis (p. 18).
6. Socialinė apsauga ir įtrauktis – savitarpio mokymo palaikymas užtikrinant atitinkamas schemas valstybėse narėse (žr. p. 14–15).
7. Sveikata – įskaitant lygias galimybes naudotis aukštos kokybės sveikatos priežiūra (p. 15) ir reabilitacijos bei prevencinės slaugos skatinimu, kuris yra gyvybiškai svarbus sveikam senėjimui (p. 11–12). ES taip pat remia sveikatą ir saugą darbe, siekdama sumažinti nelaimingų įvykių skaičių, kurie gali tapti neįgalumo ir priklausomybės nuo kitų priežastimi (p. 7).

Europos žmonių su negalia diena – gruodžio 3 d. – palaiko šiuos tikslus suvienydama atitinkamus strateginius partnerius ir strategijų kūrėjus.

Lyčių lygybės strategija

Europos Komisija patvirtino dvigubą lyčių lygybės siekimo metodiką: priimant specialias lyčių lygybės priemones, įskaitant teisės aktus ir sąmoningumo kėlimą, bei lyčių lygybės perspektyvos diegimą visose ES strategijos srityse, ypač strategijos „Europa 2020“ struktūroje ir pensijų reformos darbotvarkėje.

Dėl lyčių nelygybės ir nevienodo traktavimo viso gyvenimo ciklo metu vyresnio amžiaus moterų pensinės pajamos yra žemesnės, o pavojus patirti skurdą yra didesnis. Be to, vyresnio amžiaus moterys yra pagrindinės priežiūros paslaugų naudotojos ir tiekėjos. ES siekia dalyvauti užtikrinant, kad tiek vyresnio amžiaus moterys, tiek vyrai galėtų naudotis aktyviu, sveiku ir tinkamu gyvenimu, užkirsdama kelią šiai nelygybei.

Komisija sustiprino savo pasiryžimą siekti moterų ir vyrų lygybės savo 2010 metų Moterų chartija ir nauja 2010–2015 metų moterų ir vyrų lygybės strategija. Ji siekia palaikyti valstybių narių pažangą siekiant lyčių lygybės:

- publikuodama Moterų ir vyrų lygybės ataskaitas;
- ES lygmeniu steigdama struktūras, pvz., Aukšto lygio darbo grupę dėl lyčių integravimo ir Konsultacinį komitetą lygių moterų ir vyrų galimybių klausimais, siekiant skatinti lyčių lygybę, lyčių integravimą ir vienodas galimybes moterims ir vyrams;
- kurdama lyčių lygybės ekspertų tinklus.

Lyčių klausimai buvo nagrinėjami Komisijos komunikatuose, Europos Parlamento rezoliucijose ir Tarybos išvadose, kurios buvo orientuotos į tokias temas, kaip vienodas atlyginimas ir Moterų vaidmuo senėjančioje visuomenėje.

2011 metais patariamasis lygių moterų ir vyrų komitetas patvirtino nuomonę dėl **Lyčių svarbos vyresnių žmonių aktyvumui ir kartų solidarumui**.

2011 metais Lyčių lygybės ekspertų tinklas publikavo ataskaitą: **Aktyvus senėjimas ir lyčių lygybės strategija: paskutinių darbingų metų ir ką tik išėjusio į pensiją amžiaus vyro ir moters įdarbinimas ir socialinė įtrauktis**.

Socialinės inovacijos

ES skatina socialines inovacijas kaip vis didėjančios svarbos sąvoką ir naujų bei kūrybingų socialinių ir visuomeninių iššūkių sprendimų šaltinį. Tai apima naujų būdų vyresnių žmonių aktyvumui paiešką. Parama teikiama išankstinio naujų iniciatyvų finansavimo, sėkmingų nedidelės apimties projektų didinimo rėmimo ir dalijimosi geros praktikos bei novatoriškų idėjų regioniniu ir nacionaliniu mastu iniciatyvų forma.

Pagrindinė Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi platforma apėmė „Europos socialinių inovacijų iniciatyvą“, skirtą plėtoti įrodymais pagrįstą požiūrį į socialinę reformą. Iniciatyva vertina daugelį esamų ES fondų, skirtų paremti šiuos veiksmus, įskaitant Europos socialinį fondą (žr. p. 8) ir „Progress“ (žr. toliau). Socialinės inovacijos taip pat yra svarbus pagrindinės Novatoriškos sąjungos iniciatyvos elementas (p. 11).

Abu pasiūlymai, kuriuos Komisija patvirtino 2014–2020 metų ESF ir ERPF reglamentams, apima socialines inovacijas. Tai reiškia, kad valstybės narės ir regionai gali pasirinkti investicijas į socialines inovacijas ir tam tikslui skirti struktūrinių fondų lėšas. Iki 2012 metų vasaros Komisija išleis ES regionų socialinių inovacijų vadovą.

ES įdarbinimo ir socialinio solidarumo programa („Progress“)

Su 743,25 mln. eurų biudžetu 2007–2013 metų laikotarpiui „Progress“ finansuoja tokią veiklą, kaip studijos, juridiniai ir strateginiai mokymai, nevyriausybinių organizacijų tinklas, tarptautinės keitimosi ir visuomenės sąmoningumo kėlimo kampanijos. Ji dalyvauja vyresnių žmonių aktyvumo darbotvarkėje per įvairią veiklą, kaip antai:

- įrodymais pagrįstų perėjimo iš darbo į pensiją strategijų nagrinėjimą;
- kovos su diskriminavimu, įvairovės ir lyčių lygybės ekspertų tinklus;
- teisės ir strategijos specialistų mokymus dėl kovos su diskriminacija ir lyčių lygybės;
- studijas apie prieinamumą Europoje ir Europos prieinamumo apdovanojimą;
- socialinių inovacijų projektus.

„Progress“ taip pat suteikia balso teisę vyresnio amžiaus žmonėms bendrai finansuodama AGE Europos platformą, kuri sujungia visos ES vyresnio amžiaus žmonių asociacijas, taip pat panašius tinklus dėl lyties, neįgalumo ir pan.

2014–2020 metų laikotarpiui Komisija pasiūlė tęstinę socialinių pokyčių ir inovacijų programą. Ji apimtų „Progress“, Europos užimtumo tarnybą (EURES) ir mikrofinansų skyrimo priemonę.

Visuomenės sveikatos prioritetai, fizinės veiklos skatinimas ir finansavimas

Sveikatos strategijos nustatymas yra valstybės narės kompetencijoje, bet ES gali padėti plėtoti žinias ir suvokimą, kaip įveikti visuomenės sveikatos problemas, apsisaugoti nuo ligų ir susidoroti su pavojais sveikatai. Ji taip pat veikia pritraukdama dėmesį į pagrindinius visuomenės sveikatos prioritetus bei ilgalaikių sveiko ir vyresnių žmonių aktyvumo tikslų skatinimą.

Šiame kontekste ES 2008–2013 metų sveikatos strategija nustatė sau tris tikslus:

1. senstančioje Europoje puoselėti gerą sveikatą;
2. apsaugoti piliečius nuo grėsmių sveikatai;
3. palaikyti dinamines sveikatos sistemas ir naująsias technologijas.

2008 metais Europos Tarybos išvados paragino valstybes nares ir komisiją sukurti veiksmingas visuomenės sveikatos strategijas, skirtas kovoti su neurodegeneracinėmis ligomis, susijusiomis su senėjimu, o 2009 metų Tarybos rekomendacijos pabrėžė poreikį užtikrinti pacientų saugumą ir su sveikatos priežiūra susijusių infekcijų prevenciją.

Europos Komisija publikavo komunikatus dėl nuotolinės medicinos sistemos ir paslaugos bei dėl Europos iniciatyvos dėl Alzheimerio ligos ir kitų demencijos atmainų, siekdama skatinti šių pagrindinių aktyvaus ir sveiko senėjimo sričių pažangą.

Sporto srityje ES vaidina ypatingą vaidmenį skatindama fizinę veiklą, gerinančią sveikatą ir leidžiančią siekti aktyvaus ir sveiko senėjimo. Ji paruošė Baltąją knygą dėl sporto (2007) ir Komunikatą (2011) apie sportą, pripažindama socialinius ir ekonominius fizinės veiklos privalumus. Ekspertų grupė „Sportas, sveikata ir dalyvavimas“, kurią įkūrė Taryba, dirba skatindama fizinę veiklą. Ji publikavo specifines ES fizinės veiklos taisykles – joje yra specialus skyrius apie paslaugas senjorams. Ruošiama nauja ES strateginė iniciatyva apie šių Taisyklių diegimą nacionaliniu lygiu. Tarptautinių fizinės veiklos rėmimo projektų ir vyresnių žmonių aktyvumo finansavimas buvo suteiktas 2009 ir 2012 metais.

Komisija taip pat įkūrė sveikatos komitetus ir ekspertų grupes, siekdama pagerinti keitimąsi ir mokymus tarp esminių nacionalinių, vietinių ir regioninių strateginių partnerių svarbiais sveiko senėjimo klausimais, įskaitant tokias temas, kaip rūkymas, nutukimas, piktnaudžiavimas alkoholiu, vėžys, taip pat bendradarbiavimo mechanizmus mitybos ir fizinės veiklos, ŽIV / AIDS, sveikatos apsaugos ir informacijos temomis.

ES sveikatos programa skyrė 321 mln. eurų 2008–2013 metų laikotarpiu veiksmams, skatinantiems sveikatą ir mažinantiems nelygybę sveikatos srityje; siekdama pailginti sveiko gyvenimo trukmę ir skatinti sveiką senėjimą, taip pat veiksmams tokiomis temomis, kaip paciento saugos ir sveikatos informacija. Įvairios kitos ES finansavimo programos, ypač moksliniai tyrimai (žr. p. 10), taip pat yra nukreipti į visuomenės sveikatą.

EB pasiūlė naują Sveikatos gerinimo programą 2014–2020 metų laikotarpiu, orientuotą į „Europa 2020“ tikslus, konkrečiai dėl užimtumo, inovacijų ir tvarumo. Joje numatoma konkreti parama Europos inovacijų partnerystei dėl aktyvaus ir sveiko senėjimo (p. 11). Komisijos pasiūlytos naujosios ES švietimo, mokymų, jaunimo ir sporto programos „Erasmus visiems“ 2014–2020 metams sporto skyrius sutelktas į sveikatą gerinančios fizinės veiklos skatinimą.

Pasiekiamumo ir judumo skatinimas

Transportas yra vienas iš svarbiausių ES bendrųjų strateginių tikslų. Jis yra sutelktas į laisvo žmonių ir prekių judėjimo galimybę, remiant vidaus rinką. Tačiau juo taip pat sprendžiami judumo klausimai, kurie gali būti esminiai, suteikiant senstantiems žmonėms galimybę likti aktyviems darbo rinkos dalyviais ir bendruomenės nariais.

Judumo mieste veiksmų planas (2009) skatina integruotų transporto sprendimų, orientuotų į piliečius demografinio senėjimo kontekste, tiekimą. Jis reikšmingai remia „žalesnį“ miesto transportą, pasiekiamumą, keleivių teises ir išmanias transporto sistemas. EB remia inovacinius projektus ir dalijimąsi patirtimi bei žiniomis tarp valstybių narių ir regionų naudojant įvairius finansavimo srautus, įskaitant „FP7 bendradarbiavimas – transportas“ (žr. p. 10) regioninės plėtros fondus (p. 8) ir Pažangios energetikos Europai programą (p. 10).

Siekdama toliau skatinti Europos miestų aplinkos prieinamumo visiems didinimą, Komisija remia Europos pasiekiamo miesto apdovanojimą, kuris pripažįsta ir apdovanoja miestus, siekiančius teikti visiems pasiekiamą aplinką, apimant fizinę aplinką, transportą, informacines ir ryšio technologijas bei sistemas ir kitas priemones bei paslaugas.

Vyresnių žmonių aktyvumui taip pat reikia užtikrinti prekių ir paslaugų pasiekiamumą (žr. ruošiamus teisės aktus, p. 6). ES vartotojų politikos strategija (2007–2013) konkrečiai nustato vyresnio amžiaus vartotojų skaičių kaip iššūkį ir kaip galimybę prekių bei paslaugų tiekėjams. Strategija tiesiogiai remiama pagal Bendrijos veiksmų programą vartotojų politikos srityje (2007–2013), kuri finansuoja veiklą, skirtą apsaugoti vartotojo sveikatą, saugą ir ekonominius bei teisinius interesus. Šis darbas bus perkeltas į naują Europos vartotojų darbotvarkę ir Vartotojų veiksmų programą (2014–2020 m.), kuri apims aiškų orientavimąsi į vyresnio amžiaus vartotojus.

Vyresnių žmonių aktyvumas taip pat yra remiamas inovaciniu projektu, skirtu skatinti socialinį turizmą. Programa „Calypso“ remia turizmą ne sezono metu, naudingą ir nepalankiose sąlygose esančioms grupėms, kurios priešingu atveju negalėtų vykti atostogauti, ir regionams, kurių darbo vietos ir augimas priklauso nuo turizmo. Specifinė tikslinė iniciatyvos grupė yra į pensiją išėję arba vyresni nei 65 metų senjorai.

Vyresnių žmonių aktyvumo IRT parama

Informacijos ir ryšio technologijos (IRT) atlieka vis didesnės svarbos vaidmenį palaikant vyresnių žmonių aktyvumą. Internetas ir naujosios technologijos dažnai užtikrina nebrangų ir lengvai pasiekiamą būdą gauti informaciją, prekes ir paslaugas, užtikrinti socialinę tarpusavio sąveiką ir demokratinius bei pilietinius procesus. ES dirba siekdama palengvinti praktinį realių IRT sprendimų, kurie padeda užtikrinti aktyvų ir sveiką senėjimą, vystymą.

2007 metais Komisija pateikė Europos informacijos ir ryšio technologijų bei senėjimo veiksmų planą, pavadintą Geras senėjimas informacinėje visuomenėje. Jis yra skirtas pasinaudoti galimybėmis sukurti naujus, vyresnio amžiaus žmonėms labiau prieinamus IRT produktus ir paslaugas. Šiais sprendimais siekiama paremti aktyvų ir sveiką senėjimą visose gyvenimo srityse bei sukurti naujas darbo galimybes, kad būtų galima pasinaudoti didesne ekonomija.

Gero senėjimo veiksmų planas yra sudėtinė ES 2010 iniciatyvos dėl e. įtraukties dalis, kuria naudojantis IRT pramone ir valstybinėmis institucijomis, siekiama užtikrinti pažangą link visų IRT produktų ir paslaugų prieinamumo nepalankiose sąlygose esančioms grupėms. Ši strategija buvo išvystyta po 2008 metų komunikato „Link prieinamos informacinės visuomenės“, kuriame buvo nustatyti siūlymai, kaip pagerinti e. prieinamumą ir ypač prieigą prie interneto neįgaliems ir vyresnio amžiaus žmonėms.

Ambicinga Europos skaitmeninė darbotvarkė, viena iš pagrindinių strategijos „Europa 2020“ iniciatyvų, siekia geriau išnaudoti IRT potencialą skatinant inovacijas, ekonomikos augimą ir pažangą. Ji orientuota į potencialą, kurį siūlo IRT naudojimas atsiliepiant į senstančios populiacijos poreikius, per e. įtrauktį, e. sveikatą ir nuotolinės medicinos sistemas ir paslaugas. Darbotvarkėje nurodyti konkretūs veiksmai, pagerinantys prieigos galimybes vyresnio amžiaus ir neįgaliems žmonėms, tokiu būdu dalyvaujant vyresnių žmonių aktyvumo tikslų siekime.

Šie įvairūs susiję veiksmų planai taip pat remiami pagal įvairias Europos finansavimo programas, pvz., FP7-ICT (žr. p. 10), ICT-PSP (p. 11), AAL (p. 11), VIP (p. 11) ir ERPF paprogramiai (p. 9).

Visą gyvenimą trunkančio mokymosi skatinimas

Visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi tampant realybe, atsiranda vyresnių žmonių aktyvumo galimybė vystant ir palaikant įgūdžius bei kompetencijas, kurių žmonėms reikia darbe ir pilnaverčiam visuomeniniam gyvenimui. Už švietimo strategiją atsako valstybės narės, tačiau ES dirba remdama įnašą, kurį švietimas gali užtikrinti realizuojant bendruosius ES ekonominius ir socialinius tikslus senstančios visuomenės kontekste. Švietimas ir mokymai (ET) 2020 užtikrina strateginę šio europinio bendradarbiavimo struktūrą.

Europos profesinio švietimo ir mokymų ministrai Briugės komunikate nustatė savo prioritetus iki 2020 metų pagerinti Europos bendradarbiavimą. Jie itin pabrėžia vyresnio amžiaus darbuotojų įgūdžių ir kompetencijų atnaujinimo svarbą. Tuo tarpu atnaujinta Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkė akcentuoja gerai išvystyto mokymo senjorams nuostatą, skatinant aktyvų, autonomišką ir sveiką senėjimą. Siekdama skatinti ir valdyti strategijos procesą, Europos Komisija pradėjo Mokymosi vyresnių žmonių aktyvumui

ir bendro kartų mokymosi studiją. Tyrimo rezultatai padės nustatyti esminius mokymo vaidmens elementus senstančioje visuomenėje ir jų prasmę Europai.

ES visą gyvenimą trunkančio mokymosi programa (GTMP) palengvina vyresnių darbuotojų aktyvumą taikant profesinio mokymo iniciatyvas, taip pat vyresnių žmonių aktyvumą visuomenėje ir namuose, taikant asmeninių įgūdžių tobulinimą. Projektai yra orientuoti į atskirus studentus ir moksleivius, taip pat į mokytojus, instruktorius ir organizacijas. Su beveik 7 mlrd. eurų biudžetu 2007–2013 metų laikotarpiu GMTP palaiko bet kokios amžiaus grupės žmonių mokymosi galimybes per keitimąsi, studijų vizitus ir veiklą tinkle. Visą gyvenimą trunkančio mokymosi programa bus pratęsta programa „Erasmus“ visiems“ (2014–2020 m.). Tai ambicingas pasiūlymas, skirtas įveikti bendruosius švietimo ir mokymo iššūkius Europoje. Jos darbotvarkėje numatytas suaugusiųjų švietimas, įskaitant mokymąsi vėlesniame gyvenimo etape.

Programa „Grundtvig“ yra specifinė GMTP remiamo visiems suaugusiesiems skirto mokymo šaka. Vienas iš jos tikslų yra skatinti asmeninį senstančių žmonių tobulinimąsi, nepriklausomybę ir įnašą į visuomenę.

„Grundtvig“ parama besimokantiems vyresnio amžiaus žmonėms

„EuBiA“ sukūrė tinklą ir keitimąsi geriausia praktika, kuriais galima naudotis besimokančių vyresnio amžiaus žmonių klausimu. Buvo parengtas vadovas, kaip įtraukti vyresnio amžiaus asmenis į mokymąsi ir įsteigtas nuolatinis specialistų tinklas.

Įdomi „Grundtvig“ iniciatyva, tiesiogiai skatinanti vyresnių žmonių aktyvumą bendruomenėje, yra Senjorų savanorystės programa. Ja skatinamas įnašas, kurį gali padaryti vyresnio amžiaus žmonės, dirbdami savanoriais kitose šalyse, tokiu būdu stiprinant kartų solidarumą.

Kita naudinga GMTP šaka, skatinanti vyresnių darbuotojų aktyvumą, yra „Leonardo da Vinci“ profesinio švietimo ir mokymų programa, kuri gali būti naudojama vyresnio amžiaus darbuotojų mokymams ir jų poreikio skatinimui.

Visą gyvenimą trunkančio mokymosi programa bus pratęsta programa „Erasmus“ visiems“ (2014–2020 metais).

„Cedefop“: ES agentūra, skirta paremti profesinio švietimo ir mokymo strategijas

„Cedefop“, Europos profesinio mokymo plėtros centras, įsikūręs Salonikuose, vykdo projektą vyresnio amžiaus darbuotojams. Juo siekiama pateikti naujas įžvalgas apie senėjimą ir dirbti atliekant naują tyrimą, taip pat siūlyti aktyvaus senėjimo strategijas, skirtas neskatinti anksti išeiti į pensiją ir skatinti dirbti ilgiau.

Išvada

Šiame leidinyje atskleidžiama, kad ES remia vyresnių žmonių aktyvumą ir kartų solidarumą daugeliu skirtingų būdų, taip pat kad ji stiprins savo pastangas įvairiose srityse. Tačiau taip pat aišku, kad turime spręsti įvairiausias problemas ir kad didžioji darbo dalis turės būti atlikta valstybėse narėse nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiais, kolektyvinių derybų procesų metu.

Remdama valstybių narių pastangas vykdyti reformas, ES gali pasiūlyti daug ką, tačiau daugelis finansavimo instrumentų ir programų, pristatytų šiame leidinyje, didžiąja dalimi yra pagrįstos poreikiu. Požiūris į vyresnių žmonių aktyvumą iš viršaus į apačią, ES vadovaujant ir nurodant valstybės narės strategijų kūrėjams, ką reikia padaryti, neveiks. Daugelis kliūčių, kurias reikia įveikti užtikrinant, kad vyresnių žmonių aktyvumas taptų realybe, turi būti pažabotos laikantis pavaldumo principo, pagal kurį tai turi būti daroma atskirose valstybėse narėse jų piliečių vardu.

Tačiau šiame leidinyje aprašyti strateginiai instrumentai palengvins ES ir valstybės narės valstybinių institucijų bei skirtingų šalių strategijos kūrėjų ir strateginių partnerių bendradarbiavimą. Tai yra jų įsipareigojimas skatinti vyresnių žmonių aktyvumo motyvus, kurie nustatys, kiek bus veiksmingos ES strateginės priemonės. Jų idėjos naujiems sprendimams gali būti paremtos ES pagalba juos išbandant ir užtikrinant, kad gera praktika plačiai paplistų visoje ES.

Europos Komisija

ES įnašas į vyresnių žmonių aktyvumą ir kartų solidarumą

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras

2012 — 19 p. — 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-79-25130-6
doi:10.2767/68336

Šiame leidinyje pristatomas ES įnašas į vyresnių žmonių aktyvumo darbotvarkę ir parodoma, kad ES yra rimta partnerė šioje srityje. Jo tikslas yra įkvėpti konkretesnes visų valstybių narių pastangas skatinti vyresnių žmonių aktyvumą, taip užtikrinant, kad kartų solidarumas atlaikys gyventojų senėjimo išbandymą.

Šis leidinys išspausdintas visomis oficialiosiomis ES kalbomis.

KAIP ĮSIGYTI ES LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (http://bookshop.europa.eu);
- Europos Sąjungos atstovybėse arba delegacijose. Jų adresus rasite svetainėje: http://ec.europa.eu arba sužinosite kreipęsi faksu: +352 2929-42758.

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (http://bookshop.europa.eu).

Prenumeruoti leidinius (pvz., metines *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* serijas, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos rinkinius) galite:

- tiesiogiai iš Europos Sąjungos leidinių biuro platintojų (http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm).

KE-32-12-224-LT-C

Jus domina Europos Komisijos Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinio direktorato **leidiniai**?

Jų galite atsisiųsti arba nemokamai užsiprenumeruoti internete: http://ec.europa.eu/social/publications

Be to, esate kviečiami užsiregistruoti: http://ec.europa.eu/social/e-newsletter ir gauti nemokamą Europos Komisijos elektroninį naujienlaiškį *Socialinė Europa*.

http://ec.europa.eu/social

Leidinių biuras

ISBN 978-92-79-25130-6

9 789279 251306